

ŠTEV. 9.

LETNIK XXVI.

NARODNI GOSPODAR

1d 19 IX 25-1

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“

V LJUBLJANI.

V LJUBLJANI, DNE 15. SEPTEMBRA 1925.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA: Oddvojeno mišljenje parlamentarnih opozicijskih klubov glede zakona o poljedelskem kreditu. — K. Krištofič: Razvoj gospodarstva in zadružništva. — Vodstvo imenika zadružnikov. — Karel Krištofič: Knjigovodstvo. — Črno maslo. — Vprašanja in odgovori. — Zadružništvo. — Gospodarstvo. ....

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 9, I. 1925.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Tomišlju, r. z. z. n. z., se bo vršil 27. sept. 1925, ob 10. uri dop. v posojilničnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev rač. zaključka. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Sprememba pravil. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Lesne zadruge v Staremtrgu pri Ložu, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo 11. oktobra 1925, ob 3. uri popoldne v dvorani Kmetijske zadruge. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka pa leto 1924. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Sprememba pravil. 5. Slučajnosti.

Redni občni zbor Mlekarske zadruge v Komendi, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 4. oktobra 1925, ob 3. uri popoldne v zadružnih prostorih. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1924. 4. Sprememba pravil. 5. Volitev načelstva. 6. Volitev nadzorstva. 7. Slučajnosti. *

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Trebelnem, r. z. z. n. z., se bo vršil 27. sept. 1925, ob 15. uri popo. v Domu. 1. Sprememba pravil. 2. Potrjenje letnega računa. 3. Izvolitev načelstva in nadzorstva. 4. Branje revizijskega poročila.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Leskovcu pri Krškem, r. z. z. n. z., se bo vrši v nedeljo, dne 27. septembra 1925, ob 8. uri zjutraj v društveni sobi v župnišču. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo o reviziji in čitanje revizijskega zapisnika. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev rač. zaključkov za leta 1922 do 1924. 5. Volitev načelstva. 6. Volitev nadzorstva. 7. Razni predlogi.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Št. Jurju ob Taboru, r. z. z. n. z., se bo vršil 27. septemb. 1925, ob pol 3. uri popoldne v prostorih hranilnice. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročila nadzorstva. 4. Potrjenje rač. zaključka za leto 1924. 5. Volitev 4 članov načelstva. 6. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijskega društva za Kranj in okolico, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo 30. sept. 1925, ob 4. uri popoldne v Ljudskem domu v Kranju.

1. Poročilo načelstva. 2. Odobritev računov za leto 1924. 3. Sprememba pravil. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Sklepanje o razdružitvi.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Pišecah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. septembra 1925, ob 3. uri popoldne v posojilničnih prostorih. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za leto 1924. 4. Dopolnilna volitev člana načelstva. 5. Sprememba pravil glede 1½%-ne razlike med vlogami in posojili. 6. Slučajnosti.

Redni občni zbor Prve žebliarske in železoobrtne zadruge v Kropi in Kamnigori, r. z. z. o. z., se bo vršil v soboto 3. oktobra 1925, ob 2. uri popoldne v zadružnem skladišču v Kropi. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka 1924/25 in razbremenitev načelstva in nadzorstva. 4. Sklepanje o dodelitvi čistega dobička. 5. Volitev 2 članov nadzorstva. 6. Sprememba pravil. 7. Potrjenje poslovnika. 8. Sklepanje o izrednem podpornem skladu. 9. Slučajnosti. — Ako bi občni zbor ne bil sklepčen, se bo brez posebnega obvestila vršil čez pol ure, oziroma zaradi spremembe pravil čez 30 dni na istem kraju in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki veljavno sklepa brez ozira na število navzočih.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Žužemberku, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo, ne 27. septembra 1925, ob 3. uri popoldne v uradnih prostorih. 1. Čitanje in odobritev zapisnika o lanskem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1924. 5. Volitev načelstva. 6. Volitev nadzorstva. 7. Sprememba pravil. 8. Slučajnosti.

XVI. redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Hajdini pri Ptuj, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. sept. 1925, ob 2. uri popoldne v prostorih posojilnice. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za leto 1924. 4. Sprememba pravil. 5. Slučajnosti.

XIII. redni občni zbor Strojne zadruge v Hajdini pri Ptuj, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 27. sept. 1925, ob 3. uri popoldne v prostorih posojilnice. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za leto 1924. 5. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijskega in konsumnega društva v Šmarju pri Jelšah, r. z. z. o. z., se bo vršil 27. septembra 1925, ob 3. uri popoldne v društvenem lokalu v trgu Šmarje. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Volitev načelstva. 3. Volitev nadzorstva. 4. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12.50 Din.
Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Oddvojeno mišljenje parlamentarnih opozicijskih klubov glede zakona o poljedelskem kreditu.

(Konec.)

Danes imamo v naši državi 14 zadružnih zvez in približno 5000 poljedelskih zadrug, okrog katerih se zbira preko 600.000 zadružnikov; skupni kapital zadrug znaša nekaj stotin milijonov.

Te organizacije se ne sme prezreti, o njej je treba voditi točen račun, ker je ona najizrazitejši dokaz, da je pri nas mnogo ljudi, ki se zanimajo za vprašanje poljedelskega kredita, da so vstvarili ti ljudje močno gospodarsko silo in, kár je najvažnejše, da so izdelali v to svrhu potreben aparat. Državna uprava bi zelo grešila, ako bi šla preko zadružne organizacije in bi se ne ozirala na primere ostalih držav.

Obstoječi organizaciji naj nudi država svojo pomoč, kakor so storile skoraj vse druge evropske države, nekatere sicer po precej dragih poizkusih. Predlog, katerega so izdelali parlamentarni opozicijski klubi, sankcionira to, kar je dobro in kar že obstoja, od države se pa zahteva, da to, kar je dobro, podpira. Pomoč, katero zahtevamo od države, ne bi bila ravno prevelika, ker mora iti kredit vspešno s produktivnim razvojem in kulturnim nivojem tistega, komur je namenjen.

Edini ugovor, ki se tu in tam čuje, bi bil: zakaj sedanje naše zadružne organizacije niso združile okrog sebe vseh poljedelcev? One so dosedaj združile preko 600.000 domačinov. Treba je znati, da se udružujejo vedno le naprednejši elementi, oni, kateri so dospeli do spoznanja, da ne zadostuje samo moč posameznika, ampak da je treba to silo spopolniti tudi s zadružno močjo. To napredovanje se stopnjuje v isti meri, v kateri se poljedelstvo razvija, zlasti po kateri se razvijajo poljedelčevi odnošaji s trgov. Čim razvitejši so ti odnošaji, tem občutnejša je potreba po zadružni organizaciji. Kakor smo že omenili, nas o tem uči zgodovina zadružništva v Nemčiji, Franciji, Rumuniji itd. Čim je država priskočila na pomoč obstoječemu zadružništvu, je le-to začelo napredovati. Ko je v Srbiji dovolila vlada zadrugam dva milijona dinarjev iz klasne loterije, je naraslo število zadrug od 50 na 2000 in se je pomnožilo število zadrugarjev na 170.000.

Na podlagi navedenih načel so izdelali opozicijski klubi projekt zakona o ustanovitvi centralne kreditne ustanove na zadružni osnovi v svrhu kreditne pomoči poljedelcem; nova ustanova naj bi se posluževala že obstoječega zadružnega aparata. 15 zadružnih zvez, ki obsegajo vse kraje

naše države, se je izreklo za ustanovitev take kreditne centrale, v katero bi iz lastnih sredstev prispevale same 50 milijonov dinarjev, država pa bi vložila letno 50 milijonov dinarjev skozi deset let, tako da bi državna vloga dosegla znesek 500 milijonov dinarjev. Gotovo je, da bi v tem času vloge zadruženih zvez znatno prekosile vlogo države. S temi sredstvi bi bilo mogoče zadovoljiti vse potrebe poljedelskega kredita, ki bi se uveljavil po celi državi, ker imamo v obstoječih zadruženih zvezah že določen ključ, po katerem bi se kredit delil in bi ne bilo treba čakati leta in leta, da se ustvari nov distributivni aparat. Zadruženje zveze so najboljše jamstvo tako v materialnem, kakor tudi v moralnem pogledu, da se bodo dovoljeni krediti najplodonosneje uporabiti in zadostno zavarovali.

V upravi in kontroli bi imela svoje zastopstvo naravno tudi država. Pri tem pa je treba paziti, da sodelovanje države ne bo tako, da bi bilo v stanu odvzeti materialno odgovornost in sigurnost; pri urejenem kreditu ne sme priti dolžnik nikdar na misel, da mu morebiti ne bo treba dolžne svote vrniti. Državne kreditne ustanove so pa tako naziranje dolžnika redno in kakor po pravih razvijale in gojile. To je bil eden glavnih razlogov, zakaj državni kreditni sistemi niso imeli uspeha.

V upravnem in nadzornem odboru centralne ustanove bi naj bila država zastopana s četrtino članov. Važno je, da je vlagatelj, kakoršen naj bi bila država, točno informiran o tekočih poslih ustanove. Radi tega naj bi imel še poseben državni komisar poleg upravnega in nadzornega odbora priliko vsaki dan kontrolirati vse poslovanje centralne, da se isto vrši strogo po zakonu in pravih. S tem bi bila dovolj zajamčena kontrola države za njeno materialno sode-

lovanje. In če se upošteva dejstvo, da je zadruženstvo samo podvrženo strogi kontroli zadruženikov, da smatra nadalje za svojo življenjsko nalogo v vsakem pogledu nadkriliti pridobitna podjetja individualističnega značaja, potem lahko trdimo, da je z navedeno državno kontrolo dana najvišja mera jamstva in sigurnosti, da se pa na drugi strani niti najmanj ne krši princip in zavest samostojnosti, kar je bistvo vsake prave zadruženjske ustanove.

Zadružen kreditni zavod ima namen poceniti kredit za naše še ne razvito kmetijstvo, ki ni v stanu plačevati visokih obresti. Ta projekt hoče ustvariti poljedelskemu kreditu samostojno mesto na denarnem trgu, kar je važno za razvoj poljedelstva in kredita samega. Vsled tega naj bi dal zakon tej ustanovi potrebno samostojnost, da bo mogla uspešno tekmovali z nasprotnimi tendencami, ki bi skušale potisniti kmetijski kredit iz denarnega trga ali ga pa podrediti svojim interesom.

Zadružen kreditni zavod bi sprejemal hranilne vloge, dajal kredite proti poroštvu za kratko dobo, proti zastavi kake vrednote za nekoliko daljšo dobo in proti vknjižbi na najdaljšo dobo. Ker bi s temi hipotekarnimi krediti kmalu izčrpal vsa svoja sredstva, bi moral imeti pravico izdajati zastavna pisma na temelju hipotekarnih kreditov.

Kreditni bi se dajali samo preko zadrug odnosno zadruženih zvez, ki bi bile članice zadruženega kreditnega zavoda. Članice kreditnega zadruženega zavoda bi mogle biti le one zadruženje zveze in osrednja kreditna udruženja, katera imajo kreditno sposobnost in ki delujejo na temelju zadruženih načel in ne delijo dobička.

Deleži ne bi nosili nikake dividende, ampak bi se obrestovali največ 2% višje od obrestne mere pri Narodni banki. Pravila

kreditnega zavoda naj bi določila višino deležev, sprejem in izključitev članov itd.

Od države vložen kapital bi se obrestoval po 2%.

Načrt zakona o poljedelskem kreditu, katerega so izdelali opozicijski klubi,

vpoštevajo predvsem obstoječe zadružništvo in hoče le na tej podlagi rešiti vprašanje kmetijskega kredita, za kar so se izrekli tudi vsi zastopniki kmetijskih in zadružnih organizacij iz cele države.

Karol Kristofič:

Razvoj gospodarstva in zadružništvo.

V borbi za svoj obstoj išče človek vedno novih poti in sredstev, izrablja v svoj prid vse mogoče naravne dobrine in sile. Pri tem sta človeku sila in potreba prvi in najboljši vzgojiteljici, ki ustvarjata v njem voljo do dela. Razne epohalne iznajdbe na polju fizike, kemije, tehnike itd. niso došle človeku morda slučajno, temveč so v največji meri nujna posledica potrebe in plod dolgotrajnega razumnega dela.

Zanimivo sliko nam nudi pogled v razvoj kulture in gospodarstva. Od prvotnega divjega lovca, ki je ubijal divje zveri, da se je hranil z njihovim mesom in oblačil z njihovimi kožami, od poljedelca, ki je zarezal s primitivnim plugom prvo brazbo, od obrtnika, trgovca in brodarja, ki je prevažal blago na ladijah, na katerih so veslali v verige prikovani sužnji, od arhitekta, ki je z matematično preciznostjo postavljaj veličastne piramide, na katere je na stotine sužnje hkrati vlačilo velikanske, po več tisoč kilogramov težke kamenite plošče, do danes, ko opravljajo težko fizično delo umetno vprežene naravne sile, se je razvil moderni človek, ki vključ vsem pridobitvam greblje in koplje naprej, brez miru in pokoja.

Vedno se razvijajoča kultura vstvarja tudi nove življenjske potrebščine. Vse to pa povzroča, da postaja življenje človeka čim dalje bolj komplicirano.

Vprašanje, ali je bil človek ob prvem početku svojega razvoja bolj srečen ali manj nesrečen nego je danes, je v tesni zvezi z drugim vprašanjem: »Kako naj se uredi življenjski red, da bo mogoče zagotoviti vsem ljudem zadovoljno življenje?«

Rešitev tega vprašanja tiči edinole v izpolnjevanju najvišje socialne zapovedi: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!« — Ali pa je človeška družba osobito v sedanjih »kulturnih« in »prosvitljenih« dobi, v kateri se mesto ljubezni zrcali brezmejni egoizem v vseh mogočih odsevih, zmožna slediti tej zapovedi in jo izpolnjevati v nacionalnem, političnem, gospodarskem in moralnem življenju?

Žal je človeštvo do nastopa take dobe še silno daleč. Vključ temu, da zapovedi o ljubezni na splošno in v vseh ozirih ni mogoče uveljavljati, nas to ne more in ne sme strašiti v izpolnjevanju te zapovedi vsaj v enem oziru.

Zadružništvo je edina gospodarska organizacija, ki črpa vso svojo moč iz idealne ljubezni do bližnjega. Edino v tej organizaciji žijeta v najlepši harmoniji zapovedi dela in ljubezni. V tem soglasju ima pa zadružništvo tudi mogočen vpliv na moralno vzgojo naroda. Nikako čudo ni torej, da si je zadružništvo pridobilo veliko zaupanje zlasti

med gospodarsko šibkejšimi in zatiranimi sloji.

Slovenci n. pr. imamo lepo razvito združništvo, ki si je tekom desetletji pridobilo nevenljivih zaslug ne le na gospodarskem, temveč tudi na kulturnem polju. Združništvo je oni faktor, ki je ohranil večino naroda v gospodarski neodvisnosti in s pobudo ter materijelnimi sredstvi pospeševal med narodom prosvetno delo. Kdo bi zamogel danes naštevati, koliko gospodarskih naprav in kulturnih institucij se je vpostavilo pri nas s pomočjo združništva?

Nimam namena slaviti združništva, saj se dobro delo samo hvali. Opozarjati pa hočem na nekatere senčne strani v poslovanju naših zadrug, ki povzročajo, da združništvo vključ s svojim lepim uspehom ne napreduje enakomerno z razvojem narodnega gospodarstva v obče.

Omenjal sem že, da se gospodarstvo v svojem stalnem razvoju vedno poslužuje modernih kulturnih in tehničnih sredstev. Dokazov za to ni potrebno navajati; povsem odveč je tudi gledati pri tem nazaj v daljša razdobja, temveč zadostuje, če si nekoliko predočimo tehnični razvoj gospodarstva tekom zadnjih 25 let. Ostanki naturalnega gospodarstva so v tej dobi malone izginili. Razvijalo se je denarno gospodarstvo, ki prehaja v veliki meri v kreditno. Število denarnih zavodov je silno naraslo, istotako tudi število specialnih gospodarskih podjetij (cepitev dela!). Promet rapidno narašča. Nekdaj živahni sejmi po deželi izginjajo. Železnice, ladje, zrakoplovi, pošta, telefon, brezjav itd. je v službi modernega gospodarstva v polni meri. Kontokorent, valute, devize, akreditivi, garancije, menice itd., kar vse je bilo pred 25 leti le malo v rabi, tvori danes večino bančnega prometa. Število tvornic, ki proizvajajo izdelke, o katerih potrebi se človeku pred 25 leti niti sanjalo ni,

stalno narašča. Čimdalje bolj komplicirana uprava in kontrola posameznih gospodarskih institucij nam v posebno lepi luči kaže razvoj gospodarstva tekom zadnjih 25 let.

Pa pogledimo v notranjost poslovanja naših zadrug. Tu vidimo, da je način poslovanja po večini ostal isti, kot je bil pred 25 in še več leti. Skoro povsod opazamo neko konservativnost, ki združništvu mnogo škoduje ne le z ozirom na izvrševanje namena, temveč tudi v gospodarskem pogledu. Negativne posledice tega konservativizma se kažejo že sedaj v dokaj jasnih obrisih. Kot nazorno sliko navajam sledečo tabelico o razmerju poslovnih zadev leta 1922 med 261 posojilnicami na bivšem Kranjskem, Štajerskem in Koroškem in eno izmed večjih bank v Sloveniji.

	261 posojilnic	Banka
Promet	Din 753,523.422	Din 27,949,452.114
Vloge na knjižice	„ 176,154.733	„ 51,005.666
Vloge na tek. račun	„ 8,233.821	„ 259,520.579
Posojila (kredit)	„ 66,463.559	„ 250,875.284
Rezerve	„ 1,477.240	„ 15,407.386

Prednavedene številke jasno dokazujejo, da združništvo v Sloveniji vključ dobri organizaciji in številnim zadrugam ni tako močno in razvito kakor se domneva, temveč da po obsegu poslovanja prav daleč zaostaja za bančnimi podjetji, ki še vedno in v največjem obsegu izrabljajo ljudski denar. Da s tem denarjem doseženi dobički ne gredo nazaj med ljudstvo, je samoposebi razumljivo. Navedene številke pa tudi pričajo o zastarelosti in pomanjkljivosti poslovanja združnih institucij, kar obenem znači, da je združništvo v boju proti kapitalizmu položilo orožje. V zadnji denarni krizi namreč združništvo ni bilo zmožno vplivati na razvoj obrestne mere. Merodajne pri tem so bile banke, ki nosijo največ krivde na obstoječi draginji in tudi na neuspehu industrije, kajti največ konkurzov, prisilnih poravnav

in insolvenca je povzročila visoka obrestna mera bančnih kreditov. Vkljub temu, da je danes ljudstvo obubožano, da trda prede vsem gospodarskim stanovom, je v bankah preveč denarja, ki ne more v promet. To je dalo bančnim zavodom povod, da so znižali obrestno mero — za vloge, niso pa znižali sorazmerno tudi obrestne mere za kredite, tako da banke pri znižanju obrestne mere niso zgrubile ničesar, ker je napetost med aktivnimi in pasivnimi obrestmi v najslabšem slučaju ostala ista. Zadrugništvo ima pri tem vezane roke in ni zmožno, da bi z uspehom nastopilo proti oderuštvi bančnih trustov.

Dočim se ostali gospodarski svet posluhuje vedno novih modernih sredstev in zvez, se zdi, da zadrugništvo v praktičnem poslovanju istih ne uporablja, vsaj v zadostni meri ne. Pač pa se večina zadrugnih institucij krčevito drži starih metod o poslovanju. Koliko n. pr. je posojilnic, ki bi v svojem okolišu pritegnile vsaj 50% skupnega denarnega prometa v svoj poslovni promet? Veliko je takih, ki niti firme nimajo nad vrati svoje pisarne. In kako malo se vporablja pri posojilnicah tekoči račun, promet s čeki, nakazili, akreditivi itd., četudi spada vse to še vedno med varne posle in ni tu nobenega govora o kakih spekulacijah, le oblika sprejemanja vlog in dovoljevanja kreditov je nekoliko različna od dosedanje.

V oprostitev prednavedenega je pač treba poudarjati, da so zadrug ljudske or-

ganizacije, ki stoje pod direktno upravo članov samih. Največkrat opravljajo vse vodstvene in tehnične posle odborniki brezplačno. Pomniti je tudi, da poslujejo podeželske zadrug le po en ali dva dni v tednu.

Vkljub temu je nujno potrebno delati na to, da se poslovanje zadrug primerno modernizira — seveda brez škode z ozirom na namen in vpostavljene temeljne principe. Ni zadosti, da imamo zadrug, ki relativno dobro uspevajo, temveč je treba da obstoječe organizacije izpopolnujemo v vsakem oziru in trajno, ne da bi čakali na »silo in potrebo«.

Končno je pri poslovanju zadrug treba tudi vpoštevati, da večina tajnikov, onih učenih in zaslužnih delavcev, ki žrtvujejo svoj prosti čas za delo v zadrugah, nima dovolj strokovnega znanja. Delo v zadrugah ni tako primitivno in mehanično kakor bi kdo mislil, temveč zahteva razmeroma veliko znanja in prakse.

V svrhu strokovnega poduka bo N. G. v naslednjih številkah priobčeval članke o vodstvu posameznih vrst zadrug in zlasti tudi o sistematičnem knjigovodstvu. Priporočamo našim zadrugarjem, naj te članke pridno študirajo in se ne strašijo tuintam dolgočasnih in na videz malo zanimivih razlag. Njihov trud ne bo zaman. Pripomnjeno bodi, da članki o knjigovodstvu in praktičnem vodstvu zadrug niso namenjeni le za knjigovodje in tajnike, temveč za vse zadrugarje, zlasti za člane načelstva in nadzorstva poedinih zadrug.

Vodstvo imenika zadrugnikov.

Velike važnosti za vsako zadrugo je pravilno voden članski imenik. Na občnih zborih je treba hitro ugotoviti, kdo izmed navzočih je član zadrug in kdo ne. Ako se članski imenik ne vodi sproti in popolnoma

pravilno, je to nemogoče zlasti pri starejših zadrugah. Tako pride često do sporov, ki dajo sodnijam mnogo opravka, zadrugam pa povzročajo neprilike in nepotrebne stroške. Neredko se zgodi, da se volijo v načelstvo

in nadzorstvo ljudje, ki niso člani zadruga. Take volitve so neveljavne. Navadno si zadruga potem, ko se je to pri reviziji ali kako drugače ugotovilo, pomagajo s tem, da neveljavno izvoljene funkcionarje naknadno pripravijo do tega, da podpišejo pristopnico in izpolnijo tudi druge zahteve. Neredko se pa tudi zgodi, da se taki člani načelstva in nadzorstva branijo podpisati pristopnico, potem pa ima zadruga zopet skrbi z novimi volitvami. Pa ne le lastni interes sili zadruga k temu, da sproti in pravilno vodijo imenik članov, tudi združni zakon to izrecno zahteva. § 14. združnega zakona določa glede vodstva članskega imenika sledeče: »Povsod, kjer ima svoj sedež zadruga ali kaka njena podružnica, je voditi register, v katerega je vpisati ime, priimek in bivališče vsakega člana, dan njegovega vstopa v zadrugo in dan njegovega izstopa iz nje, število njegovih opravičnih deležev ter odpoved enega ali več opravičnih deležev. Vpogled v ta register je dovoliti vsakomur.« § 87. združnega zakona določa, da mora trgovsko sodišče, ako zazna, da se te določbe natančno ne izpolnjujejo, člane načelstva in nadzorstva oziroma likvidatorje kaznovati. Knjige za vodstvo članskih imenikov, ki jih je izdala Zadruga zveza v Ljubljani, so tako rubricirane, da je v njih možna kontrola o izvedbi vseh pogojev, potrebnih za doseg članstva. Ti pogoji so: sprejem v seji načelstva, podpis pristopne izjave, vplačilo deleža, pogosto tudi vplačilo pristopnine.

Datum sprejema v seji se vpiše v zadnjo rubriko, ki nosi nadpis: opombe. Pri sprejemanju članov mora biti načelstvo previdno, vedeti pa tudi mora, koga sme sprejeti za člana in koga ne. To omenjam zlasti radi tega, ker se v članskih imenikih vedno najdejo vpisane osebe, ki nimajo svojstev, potrebnih za članstvo. Prav nič redkega ni

so »člani« kakor zvonovi, pokopališče, altar, zastava, Marijina družba, Tretji red, pevski odsek, športni klub, razstava itd. Člani zadruga morejo biti le popolnoma samopravne fizične in juridične osebe. Kot samopravne osebe se smatrajo one, ki popolnoma prosto razpolagajo s svojim imetjem. Nedoletni morejo k zadrugi pristopiti le z dovoljenjem varuha ali varuške sodnije. Občina se sme sprejeti le na podlagi sklepa občinskega odbora in z dovoljenjem velikega župana. Pogosto se zgodi, da dobijo občine pri zadrugah posojilo že kar na podlagi dovoljenja velikega župana, da sme občina najeti posojilo. Tako dovoljenje še ne zadostuje, da se sprejme občina za člana. Ako veliki župan izrecno ne privoli, da postane občina članica zadruga, se mora tudi posojilo občini kot taki odkloniti. Cerkev more postati članica zadruga le z dovoljenjem škofijskega ordinariata. Tudi drugi javni zastopi morejo pravnoveljavno pristopiti le z dovoljenjem svoje nadrejene oblasti. Kongregacije, redovniki, odseki raznih društev, uradi, osebe, ki so bile sodnijsko popolnoma ali deloma preklicane radi umabolnosti, zapravlivosti itd., ne morejo postati člani zadruga. Toliko je bilo glede sprejema članov potrebno omeniti, da se ne bodo več vpisovale v članski imenik in štele za člane osebe in stvari, ki ne morejo biti člani, dasi jih je načelstvo za take sprejelo.

V rubriko »datum pristopa« se vpiše dan, ko je član podpisal pristopno izjavo. Pristopna izjava je veljana le, ako je pravilno podpisana, to je, če jo je podpisal član lastnoročno. Zelo razširjena je navada, da žena podpiše namesto moža. Tak podpis ni veljaven, ako nima žena za to od notarja overovljenega pooblastila svojega moža. Ako član ne zna pisati, se mora podkrižati. To podkrižanje pa se mora izvršiti ob ističasni navzočnosti dveh prič, katerima je do-

tičnik osebno znan in kateri potrđita njegovo podkrižanje z lastnoročnimi podpisi. Priči morata biti stari najmanj 18 let. Priča je lahko tudi ženska. Dokler pristopnica ni pravilno podpisana, se dotičnik ne sme vpisati v članski imenik. Pristopnica mora imeti isto tekočo številko, pod katero je član vpisan v članskem imeniku.

Kontrola o vplačevanju in izplačevanju deležev se vodi v članskem imeniku pri tistih zadrugah, ki deležev ne obrestujejo. Zadruga, ki delež obrestujejo, morajo voditi kontrolo o deležih v posebni knjigi, pač pa morajo po predpisih zakona število prijavljenih in odpovedanih deležev zabeleževati v članskem imeniku samem.

Zadruga, ki imajo v pravilih določbo, da je za dosego članstva potrebno vplačilo pristopnine, morajo tudi o pristopninah voditi posebno kontrolo. Tudi za to kontrolo se da uporabiti članski imenik. V ta namen naj se rubrika za opombe, ki je itak precej široka, razpolovi in naj se v drugo polovico te rubrike vpisuje datum vplačila in znesek pristopnine.

Izstop člana iz zadruga se izvrši navadno prostovoljno, ali pa če član umre ali se izključi. Če hoče član prostovoljno izstopiti, mora podati **pismeno** odpoved (ustmena ni veljavna). Odstopnica (pismena odpoved) se mora opremiti s tekočo številko članskega imenika. Datum odpovedi se vpiše v za to določeno rubriko članskega imenika, datum prenehanja članstva, to je 31. december tistega leta, v katerem je kdo **pravočasno** odpovedal, pa v rubriko »datum odstopa«. Zlasti zadnje rubrike se zadruga povečini kar najbolj skrbno izogibljejo, dasi je zelo važna in po zakonu predpisana. Če je član umrl, se zabeleži datum smrti v rubriki »odpoved članstva«, v rubriko »datum odstopa« se vpiše 31. december tistega leta, v

katerem je član umrl, v rubriko za opombe pa se zapiše besedica »umrl«. Pri mnogih zadrugah, zlasti strojnih, mlekarških in živinorejskih, je navada, da po umrlih članih kar dediči nastopijo članstvo. V članskem imeniku se ime umrlega člana prečrta, nad njegovim imenom pa se vpiše ime naslednika in s tem, menijo te zadruga, je vsa stvar opravljena. Toda tako postopanje je skozinskoz napačno. Predvsem se morajo pri umrlem članu vpisati v članskem imeniku vsi podatki, kakor gori navedeno. Ako hoče dedič postati član zadruga, mora za to **prositi**. Načelstvo lahko sprejem dovoli ali odreče. Ako ga odreče, se mora dediču delež umrlega člana v zakonitem roku izplačati. Ako pa načelstvo dediča sprejme v zadruga, mora dedič podpisati pristopno izjavo. Na podlagi te izjave se vpiše kot nov član v članski imenik. Podedovati se torej da edino delež, ne pa članstvo pri zadrugi. Podedovanje deleža se izvede v članskem imeniku tako, da se vpiše pri umrlem članu izplačilo deleža, v rubriki za opombe »prenos na štev. X«, pri dediču pa vplačilo deleža, v rubriki za opombe »prenos od štev. X«. Ako se kak član izključi ali ako se je izselil iz združnega okoliša, se vpiše datum izključitve oziroma izselitve v rubriko za odpoved, datum prenehanja članstva, to je 31. december tistega leta, s katerem je kdo bil izključen ali se je izselil, v rubriko »datum odstopa«, v rubriko za opombe pa beležka »bil izključen« ali »se je izselil«.

To so v glavnem stvari, na katere je treba pri vodstvu članskega imenika vedno paziti. Zlasti opozarjam na to, da se imajo vpisovati v članski imenik **samo člani**, to je taki, ki so izpolnili vse v pravilih določene pogoje za dosego članstva. Dokler niso vsi pogoji izpolnjeni, dotičniki niso postali člani in ne spadajo v članski imenik.

Karel Kristofič:

Knjigovodstvo.

Uvod.

Vse one stvari, s katerimi zadovoljujemo svoje življenske potrebe, imenujemo **dobrine**, pridobivanje in uporabljanje teh pa zovemo **gospodarstvo**. Z ozirom na pridobivanje in uživanje odnosno uporabljanje dobrin delimo gospodarstvo v **pridobitno in potrošno**.

Prvotno je poznal človek v svojem skrajno primitivnem življenju to gospodarstvo povsem neločeno. Kar je pridobil, je hkrati tudi porabil (I. stopnja: nabiranje sadežev). Razmere pa so človeka kmalu prisilile, da se je s potrebnimi dobrinami preskrboval tudi za naprej. Tako n. pr. si je moral v zmernem pasu preskrbeti živeža za zimo. Z vedno se razvijajočo kulturo tudi ta način kmalu ni več zadostoval, kajti z razvojem kulture so naraščale tudi življenjske potrebe človeka. Ker ni na zemlji kraja, kjer bi podnebje in narava nudila človeku vsega in v toliki meri, kar potrebuje za svoj obstoj, se je moralo tudi gospodarstvo pomakniti za stopnjo višje. Pričela se je medsebojna **izmenjava dobrin (trgovina)**. Za tem je nastala potreba, da so se pričele razne dobrine predelovati in v tem zaznamujemo prvi početek **produkcije**. Obenem s produkcijo pa je pričela tudi **delitev dela**, katere posledica je **postanek gospodarskih slojev** (kmetovalci, obrtniki, trgovci, tovarnarji, delavci, uradniki itd.). Delitev dela se je razvijala in se razvija še danes, kar opazamo zlasti v mestih in industrijskih krajih (specijalisti). **Četudi se delitev dela v gospodarstvu cepi do skrajnosti** (n. pr. tovarne, kjer opravlja posamezni delavec vedno le eno in isto podrobno delo), **sloni to še vedno na principu medsebojne izmenjave dobrin**. Ako n. pr. tr-

govec proda svojemu prijatelju blago, se je s tem izvršila izmenjava. Trgovec je oddal blago, zato pa je prejel kot protivrednost denar (ki je končno tudi blago). Ali n. pr. delavec, ki je delal 6 dni v tovarni, prejme svoj zaslužek. Tudi v tem slučaju sta delavec in tovarnar medsebojno izravnala; prvi je dal delo in s tem združene izdelke, drugi je dal denar.

Na isti podlagi se je razvijalo tudi knjigovodstvo, ki v resnici ni nič drugega kot pismena slika o razvoju in poteku gospodarstva.

Knjigovodstvo je v gospodarstvu vreden faktor. Razvoj gospodarstva vseh mogočih panog bi bil brez dobrega in zanesljivega knjigovodstva povsem nemogoč. Kako n. pr. naj bi trgovec brez zadostnega knjigovodstva zamogel poznati vrednost svojega imetja, kako naj bi vedel, koliko ima terjati od svojih dolžnikov, koliko in kdaj mora on sam plačati svojim upnikom in slednjič — kar je najvažnejše — kako naj bi poznal uspehe svojega podjetja in razmere svojega imetja?

Dobro vrejeno knjigovodstvo je torej vitalnega pomena za vse gospodarstvo. Tega so se zavedali poleg posameznih podjetnikov tudi gospodarski politiki posameznih držav in poskrbeli, da se je **dolžnost knjigovodstva** predpisala zakonitim potom. Take zakone imamo danes v vseh kulturnih državah.

Trgovski zakon z dne 17. decembra 1892, ki ostane v veljavi tudi za slovenske pokrajine SHS, predpisuje glede knjigovodstva v členih 28 do 40 sledeče:

Čl. 28. Dolžnost slehernega trgovca je voditi knjige, iz katerih so popolnoma razvidne vse njegove kupčije ter njegovo gospodarsko stanje. Trgovec mora došla trgovska pisma hraniti ter imeti prepise ali

odtise odposlanih trgovskih pisem vrejene po časovnem redu.

Čl. 29. Vsak trgovec mora ob pričetku svojega podjetja natančno popisati vsa svoja zemljišča in poslopja, svoje dolgove in terjatve, višino svoje gotovine, kakor tudi vse svoje premoženjske dele. Poleg tega naj označi vrednost posameznih premoženjskih delov ter napravi zaključek, ki izkazuje razmerje med lastnim imetjem in dolgovi. Tak popis imovine mora napraviti vsako leto.

Če ima trgovec trgovino, kjer bi se popis ne mogel lahko izvršiti vsako leto, zado-
stuje, če napravi popis zaloge blaga vsaki dve leti. Za družabne trgovine veljajo ista določila glede družabnega premoženja.

Čl. 30. Trgovec mora popis trgovine in bilance podpisati. Če je več družabnikov, ki osebno jamčijo za trgovino, se morajo podpisati vsi. Popis imovine in bilance se mora-
ta zabeleževati v posebno za to določeno knjigo, ali pa se sestavljata za vsak slučaj posebej. V zadnjem slučaju jih je hraniti vre-
jene po časovnem redu.

Čl. 31. V popis imovine in v bilanco je sprejeti vse premoženjske dele; terjatve je zabeleževati v vrednosti, ki jim gre na dan popisovanja. Dvomljive terjatve je zabeleževati v vrednosti, ki se vidi izterljiva, ne-
izterljive terjatve pa se morajo odpisati.

Čl. 32. Pri knjigovodstvu in drugem vknjiževanju se mora trgovec posluževati kakega živega jezika in rabiti tudi pismenke takega jezika. Knjige morajo biti vezane in vsak list opremljen s tekočo številko.

Na onih mestih, ki bi se imela praviloma popisati, se ne sme puščati praznega prostora. Vsebina prvotne vknjižbe se ne sme napraviti nečitljiva. Tudi niso dopuščene spremembe, o katerih ni gotovo, če so se napravile spočetka ali kasneje.

Čl. 33. Trgovec mora svoje trgovske

knjige hraniti za dobo 10 let, računši od dne-
va, ko je napravil v njih poslednjo vknjižbo. Isto velja o sprejetih trgovskih pismih, o imovinskih popisih in bilancah.

Čl. 34. Pravilno vrejene trgovske knji-
ge imajo v spornih zadevah med trgovci nepopolno dokazilno moč, ki se lahko izpo-
polni s prisego ali kakim drugim dokazilom. Vendar mora sodnik, vpoštevajoč vse oko-
liščine, po svojem prevdanku razsoditi, ali je pripisovati vsebini trgovskih knjig večjo ali
manjšo dokazilno moč, ali je dokazilno moč
sploh vpoštevati, kadar ne soglašajo trgov-
ske knjige nasprotujočih si strank, ali če je
trgovskim knjigam ene stranke zaupati več
kakor knjigam druge stranke.

Kako daleč sega dokazilna moč trgov-
skih knjig napram osebam, ki niso trgovci,
je razsojati po dotičnem deželnem zakonu.

Čl. 35. Trgovske knjige, v katerih so
se našle nepravilnosti, imajo svojo dokazil-
no moč le v toliko, v kolikor je to umestno
glede na način in pomen nepravilnosti ter
glede na splošni dejanski položaj.

Čl. 36. Trgovske knjige lahko vodijo
trgovski pomočniki, ne da bi to škodovalo
dokazilni moči trgovskih knjig.

Čl. 37. Tekom sporne razprave mora
sodnik na predlog ene stranke zahtevati, da
mora nasprotna stranka predložiti trgovske
knjige. Ako nasprotna stranka tega ne stori,
se v škodo te stranke prizna zatrjevalna
pravilnost glede vsebine v trgovskih knjigah
kot dokazana.

Čl. 38. Če se v sporni zadevi predlože
trgovske knjige, pregledati je skupno s
strankami njih vsebino v kolikor se tiče
sporne stvari, v primernih slučajih je na-
praviti izpisek. Ostala vsebina trgovskih
knjig mora biti sodniku v prost pregled le v
toliko, v kolikor je potrebno, da se more
dognati pravilnost knjigovodstva.

Čl. 39. Če so trgovske knjige, ki naj bi

se predložile, na kraju, ki ne spada v okrožje razprave vodečega sodnika, mora slednji naprositi sodišče dotičnega kraja, kjer so trgovske knjige, da si jih da predložiti, da uraduje v smislu predstoječega člena ter dopošlje overjen izpisek zajedno z zapisnikom, sestavljenim pri razpravi.

Čl. 40. Sodišče more odrediti, da se mu predlože trgovske knjige v popoln pregled vse vsebine v zapuščinskih razpravah o skupnem imetju, kakor tudi v razpravah o delitvi družabnega premoženja in o konkurzu — v kolikor se trgovske knjige tičejo skupnega dolžnika.

Črno maslo.

Da je maslo rumeno ali belo, lepo dišeče ali žaltavo itd. sem podpisani že davno vedel, a da se dobi tudi črno maslo, to mi je pa bilo novo. In vendar mi je prišel pred kratkim v roke kos črnega mlekarškega masla.

Dolgo sem se vpraševal, kaj je počrnelosti vzrok, a popolnoma pravega vzroka nisem mogel najti. Vedel sem sicer, da bo plesnivoost sodelovala pri počrnenju, a to mi ni zadostovalo. Da pridem stvari do dna, sem sklenil obiskati dotično mlekarino. Danes mi je jasno, kako je maslo počrnelo, ker v oni mlekarini sem videl sledeče.

Za mlekarino služi prostor, ki bi res prijal za kakšno stranišče, mogoče tudi za shrambo kisle repe, a ne za mlekarino. Takoj ko sem odprl vrata, mi je udaril v nos puh po gnilobi in plesnobi. Rekel sem si: seveda v tem prostoru ne bo gotovo dobrega masla.

In v navedenem prostoru shranjuje smetano in vse mlekarško orodje.

Vprašal sem, kje je smetana. Pokazali so mi dva vrča, od katerih je bil eden pokrit s pokrovom od pinje, drugi pa z nekim lese-

nim pokrovom, ki je imel na sredi majhno luknjico. Smetana je smrdela po zaduhlosti, tako kot voda, ki se že dolgo nahaja v gnilem škaflu. Pri ogledu pokrova sem opazil dalje, da je bil napravljen iz starega piškavega lesa, pri robu pa je bil prevlečen s črnim plesnjem.

V takem stanju, kot je bila smetana, v takem stanju je bila tudi druga mlekarska posoda. Posnemalnik ni bil očiščen gotovo že teden dni, vrč za tehtanje mleka pri prevzemanju je bil tudi ves masten. Podobno je bilo vse drugo.

Ako tako ravnamo z mlekom in smetano in ako hranimo maslo še kje na kakšnem zaduhlem prostoru, tedaj se nam ni potreba čuditi, ako maslo počrni. Počrni pa maslo vsled plesnobe.

Kaj je vreden tak mlekar, ki tako ravna z mlekom, smetano in maslom? Tak mlekar ni vreden pouka, pač pa s palico. Tako ravnanje je skrajna brezbriznost, nemarnost, lenoba, čednosti vredne palice.

Odgovorni činitelji zadrug, pazite na red in čistost v mlekarinah in zavedajte se, da ni sposoben za mlekarja vsak, ki je vsaj tri dni pasel živino na planini. (Inž. Rustija.)

□ □ □ VPRAŠANJA IN ODGOVORI □ □ □

Vprašanje 51: Oče A. B. je bil za poroka. Kmalu nato je dal posestvo prepisati na sina, ki gospodari sedaj že skoro štiri leta, oče sam pa je že umrl. Kdo je torej porokoval po prepisu posestva, sin ali oče in koliko časa je sina vezala dolžnost porokovanja, ali tri leta po smrti očetovi, ali tri leta po prepisu posestva nanj? (H. p. v C.)

Odgovor: Po prepisu posestva je ostal porok še vedno oče do svoje smrti; s tem, da je izročil posestvo svojemu sinu, se poroštvena pogodba ni prav nič spremenila. Zakon namreč pravi, da preide poroštvo na porokove **dediče**, to je na tiste, ki po **porokovi smrti** podedujejo njegovo **premoženje**. Če oče po svoji smrti ni zapustil nikakega premoženja, ne moremo govoriti o njegovih dedičih in je z njegovo smrtjo ugasnilo tudi poroštvo. Če pa je oče po smrti zapustil svojemu sinu kako premoženje, je postal sin njegov dedič in je kot tak prevzel nase tudi poroštvo za dobo treh let po očetovi smrti pod pogoji, ki so navedeni v članku »Poroštvo« v 8. številki Narodnega Gospodarja.

Vprašanje 52: Ali spada med spremembe pravil, ako se ime C. pri K. spremeni v C. ob K.? Mi smo namreč k tej spremembi prisiljeni, ker se je uradno ugotovil ta naziv. Ali moramo tudi to spremembo dati na dnevni red občnega zbora? (H. p. v C.)

Odgovor: Z navedeno spremembo se deža zadruga se spremeni firma zadruga, katera je dobesedno vpisana v zadržni register. Vsako spremembo v zadržnem registru pa mora poprej skleniti občni zbor. Štampiljka, katero uporablja zadruga, se mora dobesedno viemati z besedilom v registru. Iz tega sledi, da more edino le občni zbor spremeniti firmo zadruga in da se po-

tem ta sprememba vpiše v zadržni register.

Vprašanje 53: V letošnjem Narodnem Gospodarju št. 8 je v odgovoru na vprašanje 46 med drugim tudi sledeče: »Tudi v knjigi posojil vodite vsako posojilo na posebnem računu« ... in dalje ... »... se zamorejo nova posojila vpisovati na stari račun in pod isto aktivno številko le v slučaju, da so predhodna posojila že popolnoma izravnana in tudi v slučaju, če so pri naknadnih kreditih sprejeti glede poroštva in obrestovanja eni in isti pogoji.«

Takega navodila ne morem odobravati. Sem star zadrugar, že 20 let tajnik pri posojilnicah. Ni mi znano, da bi bilo to v kakem zakonu predpisano. Pa če tudi bi bilo, praktično nikakor ni. Mnogi dolžniki n. pr. imajo po 2, 3 in še več posojil. Če bi bilo vsako posojilo vpisano posebej, koliko je to vpisovanja in računanja! In koncem leta pri sestavi inventure! Koliko več računov je treba zaključiti in koliko obresti več računati! Ako pa vpisujemo vsa posojila na skupni račun, je to veliko bolj prikladno in tudi bolj razvidno pri ugotavljanju dolgov, poroštev itd. Tudi v slučaju, da so obresti različne, vknjiževanje na skupnem računu nikakor ne moti, ker se izvrši predpis obresti ločeno. Porabim le eno vrsto več. Ne razumem torej, zakaj naj bi se posamezna posojila vpisovala ločeno. Prosim pojasnila. (H. p. v K.)

Odgovor: Vaše naziranje glede vpisovanja posojil na skupni račun se naslanja zgolj na praktično stran knjigovodstva, ne pa tudi na pravno stran razmerja med zadrugo na eni in dolžnikom ter poroki na drugi starni. Vzemimo n. pr. slučaj, da ima en in isti dolžnik več posojil in pri vsakem posojilu drugo poroštvo. Če vpisujete vsa

posojila na enem skupnem računu, vpisujete istotako razna vplačila na račun obresti in glavnice na skupni račun. Koncem koncev ne morete vedeti, koliko ostanka na obrestih in glavnici odpade na 1., 2. ali 3. posojilo. In v slučaju, da je k plačilu treba pozvati tudi poroke, ki so se v smislu zadolžnic zavezali tudi kot plačniki? Kako morete to ugotavljati? Isto velja tudi za predpisovanje obresti, ako so te različne. Kako je mogoče na skupnem računu pravilno predpisovati obresti in vpisovati na ta račun došla vplačila, je povsem nerazumljivo in tudi nemogoče. Potrebno je torej, da se za različne kredite, ki se različno obrestujejo in medsebojno tudi razlikujejo z ozirom na določeno zavarovanje, vodijo računi separatno. Le v slučaju, da je obrestna mera ista in podano tudi isto poročstvo, naj se vodi več posojil na enem skupnem računu.

Vprašanje 54: Ali zadostuje, če da novi tajnik naše hranilnice in posojilnice legalizirati svoj podpis pri tukajšnjem sodišču, da sme podpisovati hranilne knjižice itd., oziroma ali sme odbor pooblastiti tajnika in podtajnika za podpise? (H. p. v K.)

Odgovor: Ni treba, da bi dal vaš tajnik svoj podpis legalizirati, ako se mu podeli pravica potrjevati sprejem hranilnih vlog v vložnih knjižicah in podobno. To bi bilo le tedaj potrebno, če bi mu dali prokuro, t. j. pravico, da sme posojilnico zastopati v vseh stvareh brez izjeme, kar pa je pri vas nedopustno, ker pravila ne govore o tem, da bi se mogla ali smela podeliti prokura. Pač pa lahko načelstvo tajnika pooblasti, da zasto-

pa posojilnico v določenih poslih, n. pr., da sme potrjevati sprejem hranilnih vlog, sprejem denarja za odplačila posojil, sprejem poštnih pošilk, sprejem obresti od posojil. Vsi posli, pri katerih bi smel podpisovati, morajo biti v tem pooblastilu natančno navedeni. Tozadevni sklep načelstva se mora zabeležiti v sejnem zapisniku in se poleg tega objavi za razglas, ki se nabije v uradnem prostoru.

Vprašanje 55: Nek vlagatelj je zgubil hranilno knjižico, vsled česar mu hranilne vloge ne moremo izplačati, dokler ni knjižica amortizirana. Kakšne korake naj napravimo glede amortizacije hranilne knjižice? (H. p. v Č.)

Odgovor: Dotični, ki je zgubil hranilno knjižico, naj se javi pri pristojnem sodišču ter naj da na zapisnik prošnjo, da se uvede amortizacijsko postopanje izgubljene knjižice. Sodišče bo objavilo to v Uradnem listu s pozivom, da jo najditelj predloži sodišču. Po preteku pol leta izda sodišče sklep o amortizaciji knjižice in hranilnica sme izplačati vlagatelju še-le tedaj, ko le-ta predloži sodni sklep.

Vprašanje 56: Občinski odbor v L. prosi posojilo pri naši hranilnici. Ali lahko dovolimo občinskemu odboru posojilo in kako naj se izda zadolžnica? (H. p. v R.)

Odgovor: Če hoče občina dobiti pri vas posojilo, mora postati član posojilnice. S tem prevzame tudi vse obveznosti člana, predvsem neomejeno jamstvo. Občina pa sme pristopiti k zadrugi z neomejeno zavezo samo z dovoljenjem velikega župana.

□ | □ | □ | □ | □ ZADRUŽNIŠTVO. □ | □ | □ | □

Znižanje obrestne mere. V društvu denarnih zavodov Slovenije sindicirane banke in večji denarni zavodi so sklenili v spora-

zumu s hrvatskimi denarnimi zavodi, da se določi s 1. oktobrom za vezane vloge najvišja obrestna mera na 7%, za nevezane pa

5%. — Zadrúžna zveza v Ljubljani je tudi sklenila znižati obrestno mero za vse naložbe na 7% in sicer od 1. novembra t. l. dalje. S tem dnem se tudi odpravijo vse vezane vloge.

V centrali poljedelskih zadrúžnih zvez v Nemčiji je bilo 1. januarja 1925 včlanjenih: 102 centralni zadrugi, 20.152 hranilnic in posojilnic, 4852 nabavljalnih in prodajnih zadrug, 3590 mlekarskih zadrug, 10.573 drugih zadrug. Vseh zadrug v Nemčiji je 52.400, od katerih odpade tri četrtine na poljedelske zadruge.

Gospodarski list za Julijsko Benečijo piše med drugim: »Dokler so bile zadruge majhne, skromne, so bili njih voditelji skromne duše, ki so delali zanje zastoj, brezplačno. Takrat se ni nihče silil k vodstvu posojilniških pisarn, kmetijskih društev, konsumnih zadrug.

Danes so se razmere nekoliko spremenile. Imamo posojilnice z milijonskim prometom, konsumne zadruge, ki prodajajo na leto za pol milijona blaga in razne ustanove, ki so prekosile že zdavnaj meje majhnega obrata.

Pri velikih posojilnicah je mnogo računskega in pisarniškega dela, ki ga mora vsiti večša roka, zato vidimo, da stopa tudi tu že na mesto neplačanega organizatorja-pijonirja plačani uradnik. Ravnotako zahteva velika konsumna trgovina kolikor toliko spretnega voditelja, ki mora biti plačan.

Medtem ko se pred leti nihče ni ponujal za voditelja naši zadrugi, ker je bilo treba delati brezplačno, postaja danes v spremenjenih razmerah zadruga, oz. mesto zadrúžnega voditelja ali uradnika, predmet hrepenenja marsikaterega »zadrugarja«, ki bi si rad pripravil udobno koritce za čimboli brezskrbno življenje.

Zadrugarji, pozor! Ta pojav je vreden vaše najtemeljitejše pozornosti.

Kolikor časa je zadruga od svojih voditeljev zahtevala le delo, trud in požrtvovalnost, je bila varna pred notranjimi sovražniki, vnanjih se ni bala. Danes pa, ko zadruga za delo tudi plačuje, obstoja nevarnost, da se bo marsikdo skušal ukrasti v zadrugo, akoravno mu je mnogo več do lastne koristi kot do zadruge.

To so največji sovražniki našega zadrúžništva. Njih nevarnost obstoja v tem, da so zakrinkani. Nastopajo kot zadrúžni organizatorji, ker jim tako kaže, kot vneti zadrugarji, ker jim to nese. Ko zadruga ne bodo več potrebovali, ali ko bodo oni na škodo zadruge obogateli, bo padla krinka.

Zadrugarji, pozor! Varujte se najbolj kač, ki jih redite na lastnih prsilih.

Vrnitev deponiranih vrednostnih papirjev pri bivši avstrijski poštni hranilnici na Dunaju. Poštna hranilnica v Sarajevu je prejela od poštne hranilnice na Dunaju vse vrednostne papirje, katere so imeli dosedaj naši državljani v depotu, in za katere so svojčas pooblastili poštno hranilnico v Sarajevu, da jih more sprejeti. Poštna hranilnica v Sarajevu opozarja interesente, da bo vse vrednostne papirje sukcesivno razposlala lastnikom potom pošt. Lastniki bodo morali povrniti stroške in razne takse, katere je zaračunala poštna hranilnica na Dunaju. Vsa vojna posojila ostanejo do nadaljne odredbe lastnika v depotu pri poštni hranilnici v Sarajevu, dokler ministerstvo financ v Beogradu ne reši tega vprašanja. Če kak lastnik izrecno želi izročitev teh vojnih posojil, se lahko obrne na poštno hranilnico v Sarajevu.

Negažirane predvojne kronske rente so dostavljene generalni direkciji dolgov v Beogradu, in kakor hitro bodo te zamenjane za naše obveznice, se bodo te nove obveznice izročile deponentom. Za sedaj bo generalna direkcija dolgov izročila deponentom samo gažirane predvojne rente, razne železniške

obligacije, avstrijske zadolžnice in delnice raznih društev.

Opozarjamo naše članice, ki imajo navedene vrednostne papirje pri dunajski pošt- ni hranilnici, da se obrnejo v tej zadevi na poštno hranilnico v Sarajevu.

Zadružno gibanje v Rumuniji. V za- družnem gibanju zaznamuje Rumunija lep napredek. V letu 1912 je bilo v Rumuniji 294 rajfajznovih zadrug z 13.200 člani in 159.000 leji glavnice, 143 šumskih zadrug z 8200 čla- ni in 926.000 leji kapitala ter 136 raznih dru-

gih zadrug z 7130 člani in 1.168.000 leji glav- nice. Skupno torej 774 zadrug z 28.710 člani in 2.253.000 leji glavnice. — Iz leta 1923 pa imamo naslednje podatke. Rajfajznovih za- drug je 2690 z 226.350 člani ter z obratnim kapitalom od 70.288.000 lejov in rezervnim kapitalom 13.084.000 ter kulturnim fondom 3.000.000 lejov. Blagovni promet je v letu 1923 znašal 915.000.000 lejov. V letu 1924 pa je bilo v Rumuniji že 3928 zadrug raz- ličnih tipov z 290.526 člani in z skupnim ka- pitalom 142.568.000 lejov.

◎ ◎ ◎ ◎ ◎ GOSPODARSTVO. ◎ ◎ ◎ ◎ ◎

Neenaka razdelitev davčnih bremen.

Na gospodarskem kongresu v Vojvodini je navedel referent o raznih davkih ne- kaj praktičnih slučajev davčne obreme- nitve v Vojvodini in Srbiji in pokazal s tem na davčne razlike v posameznih delih naše države, hoteč opozoriti na nujno potrebo, da se čimpreje uredi davčno vprašanje v državi. Prvi primer. Poljedelec v Vojvodini ima 20 johov zemlje s čistim katastralnim donosom Din 300.71, hišo s šti- rimi prostori; čisti dohodek znaša 10.000.— Din, vrednost premoženja se ceni na 250.000 Din. Družina šteje pet članov. Vseh davkov plača Din 5012.88.

Posestnik z enakim posestvom in ena- ko družino v Srbiji plača Din 810.74 davka.

Drugi primer. Trgovec in obrtnik v Voj- vodini s poslovnim prometom Din 1.000.000 ima po odbitku režijskih stroškov 100.000 Din zaslužka. Skupna davčna dolžnost zna- ša Din 117.465, tako da presega čisti doho- dek za 17.465 Din.

Trgovec in obrtnik z enakim prometom in zaslužkom v Srbiji plača Din 44.065.50, tako da mu ostane Din 55.934.50 čistega do- bička.

Tretji primer. Akcijsko podjetje v Voj- vodini ima akcijskega kapitala 15.023.727.91 Din, glasom bilance znaša čisti dobiček Din 2.328.932.—, skupni davki pa 2.581.078.71 Din. Enako podjetje v Srbiji plača 847.334 Din.

Narodna banka in dinar. V zadnji seji Narodne banke so sklenili, da se še naprej vodi politika stabilizacije dinarja in da se ta akcija uredi zakonskim potom.

Izplačilo kuponov 7% investicijskega posojila. Po naredbi ministra financ je sta- vila Generalna direkcija državnih dolgov Narodni banki v Beogradu na razpolago Din 17.500.000 za izplačilo kuponov 7%-nega in- vesticijskega posojila od leta 1921. Rok iz- plačila je 15. september t. l. Izplačilo kupo- nov bo vršila Generalna direkcija državnih dolgov, oblastna finančna direkcija v Novem sadu, okrožne in srezke finančne uprave in blagajne finančnih delegacij, davčni uradi, poštna hranilnica v Beogradu in njene filijal- ke v Zagrebu, Sarajevu in Ljubljani s pod- rejenimi poštami, in banke, katere so vršile vpis 7%-nega posojila.

Proračun direkcije voda za l. 1925/26 znaša Din 312.793.653; od tega odpade na

melioracije in na napeljave vodovodov Din 89.000.000.

Produkcija oglja v Sloveniji. V prvi polovici tekočega leta so v Sloveniji producirali in prodali nastopne množine oglja:

	produkcija	prodaja
januar	191.324 ton	192.718 ton
februar	160.534 „	157.507 „
marec	163.337 „	153.415 „
april	135.421 „	129.510 „
maj	122.419 „	119.528 „
junij	124.833 „	126.135 „

Skupno je torej znašala produkcija v prvem polletju 898.867 ton. Zaloge oglja so prodali največ železnicam in sicer 447.222 ton, nadalje industriji 233.869 ton, brodarstvu 2847 ton in raznim strankam 64.137 ton. Izvozili so 46.087 ton.

Dolgovi evropskih držav Ameriki znašajo (brez obresti):

Jugoslavija	51.104.585 dolarjev
Avstrija	24.005.708 „
Belgija	377.123.745 „
Češkoslovaška	91.879.671 „
Estonska	13.999.145 „
Finska	8.281.926 „
Francoska	3.340.746.215 „
Velika Britanija	4.135.818.358 „
Grška	15.000.000 „
Ogrska	1.685.835 „
Italija	1.648.034.050 „
Litavska	4.981.628 „
Poljska	135.662.867 „
Romunija	36.128.484 „
Rusija	192.601.297 „

Od vseh držav so dosedaj samo Angleška, Finska, Poljska, Litavska in Ogrska sklenile sporazum o načinu vračanja dolgov.

Povečanje denarne likvidnosti. Trgovski list piše: »Po vesteh iz Zagreba gotovina bank še vedno narašča, to tembolj, ker se tudi izvoz še ni popolnoma pričel. Giro obveznosti (naložbe bank na tekoči račun) so

n pr. pri Zagrebški filijalki Narodne banke dosegle 320.000.000 Din. Krediti bank leže neizkoriščeni. V bližnji bodočnosti pa je računati z oslavitvijo denarne likvidnosti, ker se bo porabil doslej prosti denar za financiranje žetve.«

Kovani drobiž. V promet je stopil kovani drobiž po 2 Din. V kratkem dobimo tudi drobiž po 1 Din in po 0.50 Din. Novi denar je zmes 30% čistega nikla in 70% čistega bakra. Po predpisih je vsakdo dolžan sprejeti kovanega denarja po 50 par do 100 Din, po 1 Din do 200 Din in po 2 Din do 500 Din.

Uradni tečaj dinarja. Za mesec september je finančno ministrstvo določilo uradne tečaje dinarja: napoleonder 216, turška lira 242, angleški fund 271, dolar 55, kanadski dolar 55.30, zlata nemška marka 13.30, poljski zlot 10, avstrijski šiling 7.85, francoski franki 216, 100 švicarskih frankov 1083, 100 italijanskih lir 202, 100 belgijskih frankov 254, 100 holandskih goldinarjev 2250, 100 romunskih lejev 28.50, 100 bulgarskih levov 40.60, 100 danskih kron 1293, 100 norveških kron 1045, 100 švedskih kron 1500, 100 petosov 805, 100 drahem 86, 100 Kč 165.50, 1 milijon madžarskih kron 785 Din. Ti tečaji veljajo do 31. septembra t. l.

Nova železniška tarifa. Po Trgovskem listu zvemo, da je nova železniška tarifa že dogotovljena in da se uveljavi s 1. oktobrom t. l. Tarifne postavke so poenostavljene in na novo preračunjene. Veljale bodo za celo državo. Vojna tarifa je ukinjena in uveljavljena je zopet predvojna klasifikacija. Poprečno znižanje bo znašalo 30%. Nadalje se preuredi računanje lomljenih tarifov na lok. železn. v Vojvodini, na Hrvaškem, v Slavoniji in v Sloveniji tako, da se bodo manipulacijske takse samo enkrat pobrale ne pa večkrat, kakor se je to dosedaj godilo. S tem

se tarifa zniža za nadaljnjih 25 do 30%. Izdelal se je tudi seznam daljav o vseh postajah v naši državi. S tem bo mogoče oddati blago na vsaki postaji za katerokoli drugo postajo v naši državi. Ako se nove tarife uveljavijo z dnem 1. oktobra, se bodo preizkusile do 1. decembra t. l. Na ta način bo ministerstvo ugotovilo, kako se bodo obnesele v praksi in če in kakšne pomanjkljivosti se bodo pokazale ter če so te pomanjkljivosti splošnega ali samo lokalnega pomena. V decembru t. l. ali pa v januarju prih. leta se bodo sklicali na zasedanje tarifni odbori prometnega ministrstva, na katerega bodo povabljene tudi vse gospodarske korporacije in zbornice. Tarifni odbor bo mogel potem podati svoje pripombe o novi tarifni praksi in opozoriti na pomanjkljivosti tarife ter predlagati izpremembe, ki bodo potrebne za interese našega gospodarstva. Na tej podlagi se bo izdelala definitivna tarifa, ki bo veljala za vso državo.

Osebnata tarifa se zaenkrat ni rentirala in tudi ni znižala.

Nova carinska tarifa in Glavni združni savez. Glavna zveza poljedelskih zadrug je sklicala na 2. avgusta tekočega leta v Beogradu anketo, na kateri je sprejela proti novemu carinskemu tarifu sledečo resolucijo:

Naša država je v prvi vrsti agrarna, kar bo ostala še dolgo. Notranja in mednarodna trgovska moč se opira skoro izključno na izvoz poljedelskih pridelkov. Ta izvoz pa se more vzdržati samo, če bo moglo naše poljedelstvo konkurirati z inozemskimi poljedelskimi proizvodi. To pa se more zgoditi le, ako se naša produkcija poveča in okrepi. Produkcija zopet se more dvigniti s pametno uporabo vseh modernih pomožnih sredstev proti boleznim in drugim škodam. Žali-

bog so vsi ti predmeti tako obremenjeni s carino, kar se bo težko občutilo tako pri zmanjšanju poljedelske produkcije, kakor tudi pri izvozu. Ta težavni položaj se je s pridržanjem izvoznih carin, četudi so bile nekoliko znižane, samo še poslabšal. To dejstvo bo škodovalo še posebno radi inozemske konkurence. Da se naše poljedelstvo obvaruje vseh slabih posledic take politike, je anketa soglasno sklenila zahtevati, da se ukinejo vse uvozne carine na predmete, ki jih potrebuje poljedelstvo, kakor tudi vse izvozne carine na poljedelske produkte. Ukinitev uvozne carine na material, ki ga potrebuje poljedelstvo, je tem bolj utemeljena, ker niti ena panoga domače industrije danes in tudi v bližnji bodočnosti ne bo mogla kriti potrebe dežel tako kvantitativno, kakor kvalitativno. Ako se temu predlogu ne ustreže, padejo vse posledice take škodljive carinske politike na one odgovorne kroge, ki so bili poklicani, da odvrnejo to škodo. Vsekakor pa je treba, da se za časa veljave novega carinskega tarifa dovoli prost uvoz vseh poljedelskih predmetov poljedelskim zadrugam, ker bi nastopila sicer podražitev vseh za produkcijo potrebnih predmetov, kar produkcije seveda tudi ne bo pocenilo. Carine prost uvoz materiala, ki ga nujno potrebuje poljedelstvo, za poljedelske zadruge, bi mogel deloma odstraniti škodljive posledice novega carinskega tarifa.

Rezultati ljubljanskega velesejma. Vključ stagnaciji je imel letos velesejm v Ljubljani zadovoljiv rezultat. Vseh posetnikov je bilo 123.000. Iz inozemstva je posetilo ljubljanski velesejm 560 Italijanov, 325 Avstrijcev, 35 Čehov, 12 Francozov, 5 Angležev i. dr. Večina izložnikov t. j. 78% je z uspehom zadovoljna.